

go potvrđivati i odražavati na odgovarajući način, a leksikografska rješenja prezentirana u njemu bez sumnje će naići na široku znanstvenu potvrdu i stručnu podršku.

Vesna Polovina

MIRJANA VILKE, *RAZGOVORI O ENGLJESKOM JEZIKU*, priručnik za učenike IV, V i VI razreda osnovne škole, Zagreb, Školska knjiga, 1983, 54 str.

Dosta apstraktnu nauku o jeziku klasična gramatika, sa njenim formalno-logičkim osnovama, nije uspela da približi učeniku na takav način da kroz nju upozna pravu realnost jezičkih fenomena i zbog toga što je rečenice i primere istrgla iz šireg jezičkog tkiva i realnog okruženja. Ona svojim pristupom i terminologijom predstavlja nešto veštačko i odbojno. Ostao je, znači, do danas problem kako tumačiti učeniku jezik u prirodnom obliku opštenja među ljudima, u formi spontanog, prijatnog, spoznatljivog; u obliku u kom će se naći i sam učenik kao sagovornik pisca koji govori o jeziku. Dakle taj oblik su razgovori o jeziku, koji se i inače pokazao pogodnim u popularnom objašnjavanju jezika u novinarskim rubrikama i slično.¹ Taj oblik se pokazao veoma prikladan i u ovom priručniku, koji je, kod nas, koliko znamo, prvi namenjen upoznavanju jednog stranog jezika. Kroz *Razgovore* ovakve vrste kakve je dala Mirjana Vilke učenik saznaje pojmove o jeziku na neki sličan način na koji saznaje pojmove iz drugih nauka, recimo fizike ili biologije. Kada to kažemo, mislimo na deskripciju kojom se autor ove knjižice služi, na uspešno kombinovanje onoga što nauka pruža za ovakvu namenu i popularnog i jednostavnog načina izlaganja nekih osnova koje je lingvistika nedvosmisleno utvrdila.

U objašnjavanju osnovnih lingvističkih pojava ona se služi eksplikacijama koje sadrže u sebi ne samo osnovno pravilo kojim se bavi i gramatika, nego obuhvata i situacione elemente, odnosno autor najpre opisuje realne situacije u kojima se ti jezički fenomeni javljaju, referente na koje se odnose pojmovi koje objašnjava, unosi ih u kontekst vanjezičke stvarnosti i iz nje izvodi zaključke o upotrebi i obliku tog fenomena. Čini nam se da se u tome može vidjeti okvir koji autoru nudi savremena diskurs lingvistika u kojoj se jezičke pojave vezuju i za situaciju, a ne samo uz lica koja govore. Iz realne situacije i odnosa govornog lica prema njoj se stvara, pored ostalog, i smisao jezičkog fenomena u komunikaciji.

Drugo polazište njenog tumačenja jezičkih pojava je korišćenje elemenata iz drugih grana o jeziku. Da bi osigurala potpuno razumevanje jezičkih kategorija, ona se služi poređenjem našeg i engleskog jezika, polazeći uglavnom od našeg koji je učeniku poznatiji i poredeći ga sa engleskim koji će tako bolje razumeti. Ona, u stvari, primenjuje i prilagođava kontrastivni pristup našem i engleskom, a nekad ide i šire pa daje za poneke pojave primere i iz drugih jezika, ako su ti primeri poznati učeniku iz života. Ona ih poredi samo toliko koliko to može dobro da posluži učeniku za razumevanje pojmova i primera iz

¹ Takvu rubriku o našem jeziku je s uspehom držao dr Asim Peco. Vid. i dr Ivan Klajn, *Razgovori o jeziku*, Vuk Karadžić, Beograd, 1978.

stranog jezika. Tako učenik iza naslova »Zašto učimo engleski jezik« saznaje o obimu upotrebe engleskog i srpskohrvatskog jezika u svetu, o pojmu *svetski* i *maternji jezik*. Pod naslovom »Jesu li naš jezik i engleski slični?« pokazuju se neke zajedničke, u stvari opšte jezičke osobine. Na pitanje »Kako se na engleskom kaže da nekom nešto pripada«, autor je dao učeniku ne samo odgovor u objašnjenju prisvojnih reči nego mu je pokazao i kakve su u tom pogledu razlike između našeg i engleskog jezika itd.

Treće ishodište, dakle, u tumačenju osnovnih pojmova iz engleskog jezika je u funkcionalnom pristupu. Autor polazi od funkcije i vrednosti upotrebe jedne fizičke kategorije. Tako već i u samim naslovima u početku izbegava gramatičke termine i pokazuje učeniku: »Kako na engleskome pozdravljam?«. »Kako na engleskome zapovijedamo, molimo i pozivamo?«, »Kako govorimo o jednoj osobi ili predmetu, a kako o više njih?«, »Kako se snalazimo u prostoru?«, »Kako opisujemo radnju koja se dešava sada« itd. Tako se tu govori o najčešćim gramatičkim kategorijama: imperativu, prezentu, jednini i množini itd. A kada prelazi na upotrebu gramatičkih termina, ona ih veoma jednostavno i na jasan način tumači učeniku prema osnovnoj koncepciji svoga priručnika. Učenik neće imati probleme na primer da razume termin *tense* jer ga pisac tumači u kontrastu sa *time*, rečju za vreme iz opšteg jezika, ali i sa našom rečju *vreme* koja je ista kod nas i u značenju jezika uopšte i za značenje gramatičke kategorije vremena.

Uz tumačenje jezičke pojave Mirjana Vilke daje veoma lepe primere na našem i engleskom jeziku, polazeći najčešće od našeg načina izražavanja i prevodeći ga zatim na adekvatan engleski oblik. I kada hoće da proveri da li je učenik razumeo jezički fenomen, ona se služi prevodom sa našeg jezika na engleski.

Za ovog autora se ne postavlja pitanje nekog dogmatskog pristupa ni u pogledu primene nauke o jeziku, ni u pogledu izbora nekog lingvističkog modela koga bi se slepo držala. Za nju je najvažnije ono što će pomoći detetu da razume kategoriju iz engleskog jezika, da mu to služi za saznavanje prave prirode te jezičke pojave i njene funkcije na način koji je obuhvatniji od onih pravila o jeziku koja mu pruža osnovna udžbenička literatura.

Mirjana Vilke je ovako zasnovanu lingvističku sadržinu izrazila na stilski adekvatan način. Ona je približila deci neke osnovne pojmove nauke o engleskom jeziku, dovela ih na njima blizak i razumljiv nivo. Sadržinu i pojmove koje treba da usvoje učenici uklopila je u dečji imaginativni svet, u prirodni razgovor tako da učenik koji ovo čita ima stalno osećaj da zaista razgovara sa piscem. Pisac ga vodi, motiviše, pripitkuje, skreće pažnju, podstiče na razmišljanje, ohrabruje, pokazuje mu kako će premostiti teškoće rečenicama kao »Ovdje ti nije jasno i već vidim tvoj začuđen pogled. Znam da želiš reći ...« »Dakako da pogađate«, »Sad se smijete«, »To vam se čini teško, ali nije. Pogledajte«, »Za ovo imate pravilo pa je lakše, a ovo ćete jednostavno učiti od slučaja do slučaja, napamet« i sve u tom tonu. I zato je ova knjižica zanimljiva učeniku. Da bismo proverili do koje mere i kako se on može njome služiti, dali smo ovaj priručnik trojici učenica osnovne škole u Beogradu koje uče engleski u početnom razredu i posmatrali koliko dugo mogu da je čitaju bez pauze. Konstatovali smo da te tri devojčice u desetoj godini, čitaju s interesovanjem sve što se odnosi na njihov razred. Nije im bilo dosadno. (A naterajte ih da tako odjednom čitaju sve što se odnosi na jedan razred iz klasične gramatike!)

Čitale su sav tekst na našem jeziku sa zanimanjem, čak i u slučajevima kada nisu ovladale odgovarajućom građom iz engleskog jezika iz onih delova koji se odnose na više razrede osnovne škole. Ali i tada su se zaustavljale samo uz poneke primere iz engleskog jezika, a ne uz tumačenja koja su data na našem jeziku.

Ovaj priručnik pokazuje da se u nastavi stranog jezika, u tumačenju jezičkih pojava, može ići i drugačije i dalje nego što je to bio običaj do sada. *Razgovori o engleskom jeziku* jednostavnije, a potpunije približavaju deci ono što treba da im pruži nauka o jeziku. On pokazuje isto tako da je moguće na razne načine približiti deci nauku o jeziku, da već na tom nivou nije dovoljna samo praktična vežba ako se hoće da učenik i zbog praktičnog savladavanja stranog jezika, stiče saznanja o prirodi i ulozi jezika u životu koja će mu pomoći i za širenje opšte govorne kulture.

Poznato je da se nauka najteže prenosi najnižim uzrastima učenika i da su potrebni najjači pisci za pisanje knjiga za najmlađe jer su oni najviše u stanju da pretoče apstraktne zakone nauke u najjednostavniji oblik u najrazumljivijem stilu. Kada jedan autor kao Mirjana Vilke uspe u tome, to je glavna preporuka za njegovo delo.

Nives Sironić-Bonefačić

ANNA CILIBERTI — GIOVANNA STEFANCICH: *COME LEGGERE L'ITALIA D'OGGI*, ZANICHELLI, BOLOGNA, 1983.

»Come leggere l'Italia d'oggi« poseban je tip udžbenika koji će sigurno privući pažnju nastavnika talijanskog kao stranog jezika, a može biti od koristi kao dodatni materijal u nastavi talijanskog kao materinjeg jezika. Osnovni je cilj ove knjige razviti sposobnost razumijevanja autentičnih pisanih tekstova na talijanskom jeziku. Autorice su razradile model pristupa autentičnom pisanom materijalu i predlažu niz tehnika za razvijanje sposobnosti intenzivnog čitanja i razumijevanja teksta. Knjiga je namijenjena odraslim učenicima koji već posjeduju dosta dobru gramatičku i leksičku kompetenciju u talijanskom jeziku, a žele proširiti znanje novim sadržajima. Kod nas bi se mogla primijeniti na četvrtoj godini učenja jezika u usmjerenom obrazovanju ili večernjim tečajevima za odrasle, a bila bi pogodna kao dodatno štivo za studente talijanistike.

Knjiga sadrži 22 tematske cjeline, a na kraju su pridodane još dvije cjeline za ponavljanje i utvrđivanje tehnike intenzivnog čitanja i razumijevanja. Tekstovi nisu poredani po gramatičkoj i leksičkoj progresiji, a namijenjeni su učenicima različitih govornih područja jer ne sadrže elemente kontrastivne analize talijanskog i nekoga drugog jezika. Raspored obrade pojedinih cjelina proizvoljan je, a samo se dvije posljednje cjeline temelje na poznavanju podataka koji se nalaze u knjizi.

Sadržaji tekstova obuhvaćaju različite vidove i probleme talijanskoga suvremenog života. Govori se o ekonomskim problemima, urbanizaciji, prehrani, odnosu prema starijima, porodici, obrazovanju, sujevjerju itd. Nekoliko cjeli-